

ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE

Základní škola a mateřská škola Jesenice, Školní 323, 270 33 Jesenice

2021/2023

Zpracovala: Mgr. Lenka Valešová

Datum: 12. 1. 2021

Obsah školní preventivní strategie:

1. Zdůvodnění potřebnosti MPP	3
1. 1 Charakteristika školy	3
1. 2 Současný stav problematiky	4
1. 3 Měření efektivity a monitoring	5
2. Cíl	6
2. 1 Vymezení cílové populace	7
2. 2 Metody a formy	7
3. Okruhy prevence	8
3. 1 Specifická a nespecifická prevence	8
4. Personální zajištění prevence, financování prevence	9
4. 1. Preventivní tým pro řešení rizikového chování ve škole:	9
5. Spolupráce s rodiči a jinými organizacemi	10
6. Hodnocení	11
7. Platná legislativa	11
8. Závěr	12

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Program proti šikanování

Příloha č. 2 – Krizový plán

1. ZDŮVODNĚNÍ POTŘEBNOSTI ŠPS

Nemalé části dětí a mládeže se nedaří z různých důvodů vyrovnat se přiměřeně a zodpovědně s osobními a sociálními požadavky, konflikty, školními problémy a různými náročnými životními situacemi. Současný moderní člověk stále spěchá dopředu a málo se ohlíží zpátky. Při hledání cesty nápravy je však nutné ohlížet se zpátky k tomu, co již bylo poznáno a co mělo v lidské společnosti řád a význam. Ke zdravé rodině, předávající morální a duchovní hodnoty, obecnou slušnost a úctu k druhému, k dítěti s vnímavým a laskavým vztahem k okolnímu světu.

Každý člověk se dostane ve svém životě do situací, kdy mezi životními hodnotami musí volit. Rozumná pravidla a omezení k životu patří. Tudíž je na nás, dospělých, abychom všem mladým lidem, kteří nejsou schopni samostatně řešit problémy, s kterými se v průběhu svého života setkávají, pomohli najít tu správnou cestu životem.

1.1 Charakteristika školy

Základní škola v Jesenicích nepatří mezi školy velké. Naši školu navštěvuje k 1. 9. 2020 197 žáků převážně z okresu Rakovník a Louny. K ZŠ patří také MŠ. Škola má 37 zaměstnanců z toho 27 pedagogických zaměstnanců. ZŠ je školou pavilonovou, má velkou zahradu, dílny, jídelnu, družinu a venkovní sportoviště, které je veřejně přístupné. Toto sportoviště je dětmi hojně navštěvováno nejen o velké přestávce a přestávce na oběd, ale i v odpoledních hodinách a o víkendech. MŠ má samostatnou budovu se zahradou. Rizikovými místy jsou toalety, prostor před tělocvičnou a méně frekventované chodby jako např. chodba před dílnou. Z venkovních prostor je to zejména zákoutí před vstupem do školní zahrady a volné prostranství za tělocvičnou a školní jídelnou.

Neméně důležitým prvkem je školní prostředí, ve kterém žáci tráví většinu času stráveného ve škole. Chceme, aby se žáci tvořivěji podíleli na vytváření prostředí, jeho výzdobě a udržování pořádku. Žáci jsou vedeni ke spoluzodpovědnosti, dostávají prostor k vlastní realizaci svých nápadů na výzdobu školy, třídy. Soustředíme se též na zlepšení estetického prostředí školního areálu včetně školní zahrady, sportoviště a okolí školy.

1. 2. Současný stav problematiky

Analýza problematiky rizikového chování žáků naší školy vyplývá ze zkušeností naší školy z předchozích let a také z anonymního průzkumu týkajícího se rizikového chování, který na naší škole každoročně probíhá a je zpracováván metodikem prevence.

Situace na naší škole vychází z jejího charakteru jejích materiálních a finančních možností, ale zároveň také z aktivního přístupu všech zúčastněných, kteří svým přístupem vytváří na škole příjemné klima. To se významně podílí na výsledcích práce našich žáků. Přesto zaznamenáváme výskyt rizikového chování žáků také na naší škole. Každoročně řešíme několik případů. Všechny tyto případy byly řešeny ředitelem školy, metodikem prevence, výchovným poradcem, třídním učitelem, rodiči jednotlivých žáků a přirozeně s žáky samotnými. Intervenční práce s jednotlivci i třídními kolektivy je zaměřena na utváření kladných sociálních vazeb.

Počet řešených případů rizikového chování žáků ve šk. roce 2017/2018

Typ rizikového chování	Počet případů	Počet žáků
Kouření v areálu školy a na akcích pořádaných školou, nošení tabákových výrobků do školy	1	7
Neplnění šk. povinností, nevhodné, drzé chování	8	6, TvCh 6., 7. TVCh 8., 9.
Agresivní chování, nadávání, fyz. napadení žáka žákem	7	12
Krádež	0	0
Šikana žáků, kyberšikana	1	2
Podezření na zanedbání výchovy	0	0
Záškoláctví	1	1
Šikana učitele, osočování učitele...	4	3
Ničení majetku	3	8
Ostatní	9	9

Počet řešených případů rizikového chování žáků ve šk. roce 2018/2019

Typ rizikového chování	Počet případů	Počet žáků
Kouření v areálu školy a na akcích pořádaných školou, nošení tabákových výrobků do školy	1	2
Neplnění šk. povinností, nevhodné, drzé chování	1	4
Agresivní chování i verbální, fyz. napadení žáka žákem	5	10
Krádež	0	0
Šikana	1	1
Podezření na zanedbání výchovy	0	0
Záškoláctví	2	2
Ničení majetku	1	6
Ostatní (vyhrožování žákem jiné školy, koulování, rvačka...)	5	16

Počet řešených případů rizikového chování žáků ve šk. roce 2019/2020

Typ rizikového chování	Počet případů	Počet žáků
Neplnění šk. povinností, nevhodné, drzé chování	4	4
Agresivní chování i verbální, fyz. napadení žáka žákem	6	13
Šikana učitele, nevhodné chování vůči učiteli	3	6
Šikana, chování nesoucí známky šikany	1	2
Kyberšikana (komentáře na soc. sítích...)	3	6
Podezření na zanedbání výchovy	0	0
Ostatní	3	5

1. 3. Měření efektivity a monitoring

Jednotlivé akce budou vyhodnocovány průběžně – formou dotazníků, hodnocení jednotlivých realizátorů, rozhovorů – vytvoření zpětné vazby žák – pedagog.

Za zpracování hodnocení v jednotlivých třídních kolektivech zodpovídá vždy realizátor jednotlivých akcí. Vyhotovené hodnocení jednotlivých akcí je předáváno metodikovi prevence.

Při hodnocení se realizátor zaměří zejména na následující faktory:

- adekvátnost - odpovídá věku a psychosociální úrovni žáků
- počet zapojených žáků do programu
- získané praktické znalosti a sociokulturní dovednosti dětí
- používané metody a formy prezentace programu (upřednostňujeme zážitkové a interaktivní metody a formy)
- časovou dotaci

Významným ukazatelem je také nárůst či pokles přestupků a kárných opatření.

2. CÍL

Z šetřených případů v předchozích školních letech vyplývá, že je nutné zaměřit se v následujících letech zejména na **prevenci nevhodného, drzého a neohleduplného chování žáků nejen vzájemně mezi žáky samotnými, ale též vůči pracovníkům školy**. Při realizaci programu budeme usilovat o snížení četnosti výskytu těchto nežádoucích jevů o 10%.

Z dlouhodobého hlediska usilujeme především o:

- zaměření se na komunikační dovednosti, zlepšení sebeovládání, sebepoznání, dodržování stanovených pravidel, schopnosti týmové spolupráce, vzájemné ohleduplnosti, umění vyrovnat se zodpovědně s náročnými životními situacemi, zvládnutí úzkosti a stresu, formování postojů, rozvoj tvořivosti a vytváření pozitivního sociálního prostředí a vazeb
- spolupráci žáků a pracovníků školy při vytváření podnětného sociálního klimatu školy (rozvoj humanistických postojů – úcty, důvěry, snášenlivosti)
- vychovávání žáků ke správným hodnotám a k občanské a právní odpovědnosti
- posílení a rozvíjení dovedností žáků, které vedou k odmítání všech forem sebedestrukce, projevů agresivity a porušování zákona
- zároveň budeme podporovat zdravý životní styl žáků
- prohlubování spolupráce s rodiči, odbornými institucemi a širokou veřejností v oblasti rizikového chování
- naplňování Minimálního preventivního programu školy pro daný školní rok
- motivace pedagogů a další vzdělávání pedagogů v oblasti prevence

Soustředíme se také na sledování sociálního klimatu ve škole, na vztahy v jednotlivých třídních kolektivech. Neméně důležité je včasné vyhledávání projevů

rizikového chování, umění na vzniklé situace reagovat, vyhledat a poskytnout pomoc. Naším úkolem je podchytit i žáky se specifickými vývojovými poruchami a se specifickými poruchami učení – dyslexie, dysortografie, dysgrafie, LMD. Přičemž cílem je minimalizovat rizika vzniku výchovných a výukových problémů. Neméně důležitá je spolupráce s výchovnou poradkyní (Mgr. Miroslavou Peterovou).

2.1 Vymezení cílové populace

Minimální preventivní program ZŠ Jesenice klade důraz na aktivní zapojení žáků ze znevýhodněného sociálního prostředí a na žáky s výukovými a výchovnými obtížemi a vztahovými problémy. Program zahrnuje všechny žáky, tzn. i žáky bezproblémové, kteří mohou být osobním příkladem a mohou na dětský kolektiv pozitivně působit. Cílovou skupinou jsou **v následujících letech zejména žáci samotní.**

2.2 Metody a formy

Při realizaci ŠPS budeme upřednostňovat metody a formy, které podporují přímé zapojení žáků do jednotlivých aktivit. V hojné míře budeme používat interaktivní, prožitkové a sebezkušenostní formy. K tomu je přizpůsobeno i vybavení školy interaktivními tabulemi.

Vzhledem k tomu, že budeme usilovat zejména o snížení výskytu nevhodného chování a vytváření a podporu pozitivních sociálních vazeb v třídních kolektivech, zaměříme svou pozornost zejména na sociální hry, skupinové práce ve třídě, výjezdní akce (exkurze, výlety třídních kolektivů, vycházky, kurz 6. ročníku) soutěže, společenské akce a činnosti podporující rozvoj komunikativních dovedností. Především výjezdní akce nám nabízí možnost monitorovat chování žáků v neformálním prostředí.

Neopomeneme ani tradiční metody jako např. výklad, přednášky, besedy, využití videoprogramů, individuální získávání informací (volný přístup k internetu, žákovská knihovna). Již tradičně připravujeme Den zdravého životního stylu, do jehož náplně zařazujeme vždy aktivity podporující zejména specifickou prevenci. Nově budeme podporovat vzájemné supervize pedagogických pracovníků ve výuce.

3. OKRUHY PREVENCE

3.1 Specifická a nespecifická prevence

Prevenčí rozumíme veškeré konkrétní aktivity realizované s cílem předejít problémům a následkům rizikového chování, případně minimalizovat negativní dopad takového chování, včetně dalšího šíření.

Nosným prvkem našeho programu je **specifická primární prevence**. Jsou to aktivity, které jsou zaměřeny na omezování výskytu jednotlivých typů rizikového chování. V letošním školním roce se budeme soustředit na výběr aktivit, forem a metod, které budou podporovat zejména potlačování projevů nevhodného, agresivního chování mezi žáky, budou podporovat sociální dovednosti žáků, vznik a rozvoj pozitivních sociálních vazeb v jednotlivých třídních kolektivech a povedou k podpoře příznivého školního klimatu.

Jednotlivé okruhy prevence:

- Šikana mezi žáky
- Šikana učitelů
- Záškoláctví
- Rasismus, xenofobie
- Kriminalita
- Sexuální výchova, HIV/AIDS
- Extremismus
- Netolismus
- Gambling
- Domácí násilí
- Tárání a zneužívání
- Poruchy příjmu potravy
- Rizikové sporty a rizikové chování v dopravě

Nespecifická primární prevence je nedílnou součástí celého systému prevence, jde o volnočasové aktivity určené nejširším vrstvám dětí a mládeže, umožňující harmonický rozvoj osobnosti jedince, včetně možnosti rozvíjení nadání, zájmů a pohybových a sportovních aktivit. Škola disponuje bohatou nabídkou mimoškolní zájmové činnosti. Žáci si mohou vybrat z řady zájmových kroužků. Do kroužků se každoročně zapojují více než dvě třetiny žáků. V odpoledních hodinách mohou žáci využít i nabídku činností školní družiny.

Prevence prováděná izolovaně na základě množství jednotlivých akcí nepřináší dle našich zkušeností velký užitek, proto systematicky zahrnujeme prvky prevence (dle ŠVP a v souladu se šk. řádem) do jednotlivých vyučovacích předmětů a preventivní aktivity vzájemně koordinujeme v tematických plánech jednotlivých předmětů. Za tímto účelem je vytvořen tým pedagogů, tvořený ředitelkou školy, výchovným poradcem, školním metodikem prevence, koordinátorkou EVVO, vyučujícími VkJ a VkJO. Každý vyučující si vytváří učební plán, ve kterém je problematika rizikového chování zakomponována.

4. PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNĚÍ PREVENCE, FINANCOVÁNÍ

S ŠPS, MMP, Programem proti šikanování a s Krizovým plánem jsou všichni pracovníci seznámeni v rámci zahájení školního roku. Na třídní schůzce v měsíci září bývají s výše uvedenými dokumenty seznámeni i rodiče žáků.

Pokud má být program úspěšně realizován, je důležité další vzdělávání pedagogických pracovníků. V rámci časových možností se zúčastní jednotlivci odborných přednášek a seminářů, pořádaných institucemi a organizacemi, které zajišťují vzdělávání v aktivitách prevence rizikového chování (dle nabídky okresního koordinátora, PPP, OHS. apod.) Jednotlivé semináře budou časově konkretizovány dle nabídky jednotlivých organizací v průběhu školního roku.

Metodik prevence bude o průběhu realizace MPP na pedagogických radách pravidelně informovat. Zároveň seznámí pedagogický sbor s „novinkami“ v oblasti primární prevence. (Např. nabídne nové metody a formy práce s žáky, nabídne materiály a jiné podklady pro jejich práci v této oblasti).

Za koordinaci preventivních aktivit na ZŠ v Jesenici zodpovídá metodička prevence Mgr. Lenka Valešová. Materiální, personální, časové a další podmínky pro realizaci preventivních aktivit vytváří ředitel školy Mgr. Petr Koníř. Metodik prevence úzce spolupracuje s vedením školy, výchovnou poradkyní Mgr. Miroslavou Peterovou, třídními učiteli a podle aktuální potřeby s ostatními odborníky, jako např. s okresní koordinátorkou, PPP Rakovník, případně dětským lékařem apod.

Při realizaci programu využívají vyučující nabídku knihovny. Nabídka knihovny a videotéky je pro potřeby ŠMP, ostatních pedagogů, žáků i rodičů průběžně aktualizována. Stejně tak je aktualizován i propagační materiál na informační tabuli.

Jednotlivé aktivity budou financovány zejména z celkového rozpočtu školy.

4. 1. Preventivní tým pro řešení rizikového chování ve škole:

Pokud se objeví problémy na úrovni selektivní či indikované prevence (zvýšený počet negativních jevů v jednotlivých třídních kolektivech či u jednotlivců), projedná škola tuto situaci v preventivním týmu, který rozhodne o dalším postupu řešení obtíží (např. osloví-li škola PPP, nebo přizve externistu v oblasti prevence, nebo zda je možné situaci řešit vlastními silami).

Preventivní tým tvoří: ředitel školy, metodička prevence, výchovná poradkyně, třídní učitel

- šetří jednotlivé případy rizikové chování žáků na úrovni všeobecné a selektivní prevence, stanovuje další postup (selektivní a indikovaná prevence)
- řeší situaci s třídním kolektivem
- jedná s rodiči žáků
- jedná s Policií ČR, PPP, odborem sociální péče o dítě, psychologem, dětskou lékařkou

5. SPOLUPRÁCE S RODIČI A JINÝMI ORGANIZACEMI

Škola se bude snažit navázat na základy spolupráce s rodiči, jimž bude např. určena beseda s odborníkem v oblasti rizikového chování. Osvětová činnost pro rodiče v oblasti prevence problémů ve vývoji a výchově mládeže bude prováděna i nadále především v rámci třídních schůzek.

Rodičům budou poskytovány informace o:

- MPP (v rámci třídních schůzek)
- nabídky možností smysluplného využití volného času dětí
- zajištění možnosti půjčování odborné literatury o návykových látkách

Konzultační hodiny

Výchovný poradce - Mgr. Miroslava Peterová - po domluvě

Metodik prevence: Mgr. Lenka Valešová - po domluvě

Třídní učitelé: po domluvě

Spolupráce s ostatními odborníky, institucemi a nestátními zařízeními.

Využití možnosti spolupráce se všemi subjekty, které se v rámci okresu zabývají protidrogovou problematikou.

- Okresní metodik prevence, krajský koordinátor
- PPP Rakovník
- Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy Rakovník
- OSPOD MÚ Rakovník
- Pedagogické centrum Střední Čechy, středisko Rakovník
- DDM – Rakovník
- Policie ČR

ŠMP vede evidenci o institucích, organizacích a odbornících, zabývajících se problematikou rizikového chování.

6. HODNOCENÍ

Evaluaci školní preventivní strategie a minimálního preventivního programu vyhotovuje školní metodik prevence ve spolupráci s ostatními realizátory programu. Sledovat budeme zejména **naplnění cíle programu**.

Jednotlivé akce budou průběžně vyhodnocovány. Toto hodnocení vypracuje osoba zodpovědná za realizaci dané akce. Své poznatky sdělí metodikovi prevence. Průběžné hodnocení akcí bude podkladem pro celkové hodnocení úspěšnosti celé ŠPS školy, kterou vypracovává metodik prevence, a bude významným podnětem pro tvorbu následujícího minimálního plánu prevence a školní preventivní strategie. Hodnocena bude též samotná realizace jednotlivých akcí. Hodnocení jednotlivých akcí je podkladem pro celkové hodnocení úspěšnosti programů. Efektivní akce budou zařazeny i do následujících programů prevence. S hodnocení seznámí metodik prevence pedagogický sbor na nejbližším zasedání pedagogické rady.

Programy nespécifické prevence by existovaly a byly žádoucí i v případě, že by rizikové chování neexistovalo. Domnívám se, že hodnocení těchto akcí není významné pro účely tvorby a hodnocení školní preventivní strategie a minimálních preventivních programů naší školy.

7. PLATNÁ LEGISLATIVA

Školní preventivní strategie byla vypracována v návaznosti na:

- Metodické doporučení k prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, MŠMT č.j. 21291/2010-28.
- Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školských zařízeních.
- Metodický pokyn ministra školství a mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č.j. 24 246/2008-6.
- Zákon č. 379/2015 Sb., k ochraně před škodami způsobenými tabákem, alkoholem, návykovými látkami
- Vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních a její novely č. 116/2011 Sb.
- Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MŠMT-21149/2016)
- Národní strategie protidrogové politiky na období 2019 až 2027.
- Zákon č. 561 ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v aktuálním znění

8. ZÁVĚR

Minimální preventivní program ZŠ Jesenice je základní verze našich aktivit, které se podílejí na problematice prevence rizikového chování, s kterými se současný svět potýká. Přispívá k výchově mladé generace, která poté dokáže čelit nástrahám doby samotné.

V Jesenici 12. 1. 2021

Mgr. Lenka Valešová
školská metodik prevence

Základní škola a mateřská škola Jesenice, Školní 323, 270 33 Jesenice

Program proti šikanování

Zpracovala: Mgr. Lenka Valešová

Datum: 20. 8. 2013

Obsah:

- I. Charakteristika šikany
- II. Projevy šikany
- III. Cíle programu
- IV. Postupy šetření a řešení šikany
- V. Výchovní opatření
- VI. Spolupráce s rodiči
- VII. Spolupráce s institucemi
- VIII. Obecné kompetence
- IX. Evaluace
- X. Závěr

Přílohy:

Seznam doporučené literatury

Znaky šikanování

Doporučení rodičům

Charakteristika šikany

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat jedince, případně skupinu jedinců. Pro vztah, který označujeme za šikanování, je příznačná naprostá asymetrie sil, kdy mocnější zneužívá slabšího a pošlapává jeho práva. V právní praxi bývá pojem šikany používán jako synonymum pro úmyslné jednání, které je namířené proti subjektu a které útočí na jeho lidskou důstojnost. Spočívá v **cílených a opakovaných** fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině subjektů, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit.

S programem proti šikanování jsou na počátku školního roku seznámeni pedagogové, žáci i rodiče. Pedagogové jsou seznámeni s programem na zahajovací poradě před sborem metodikem prevence, žáci a rodiče prostřednictvím třídního učitele na úvodní třídní hodině a první třídní schůzce rodičů.

I. Projevy šikany

Jak poznáme, že se jedná o šikanu?

Šikana má ve svých projevech velice různou podobu. Rozlišujeme tři základní formy šikanování:

- a) **Verbální šikana**, přímá a nepřímá - psychická
 - slovní útoky v podobě nadávek, pomluv, výsměchu, vyhrožování či ponižování, povyšování se nad jedince, posměšné poznámky na adresu jedince, kyberšikana
- b) **Fyzická šikana**, přímá a nepřímá
 - fyzické útoky v podobě bití, honění, strkání, šťouchání, kopání apod., ale i krádeže a ničení majetku
- c) **Směšená šikana** – kombinace verbální a fyzické šikany

II. Cíle programu

Cílem programu je:

- minimalizovat výskyt šikany
- šetřit, řešit šikanu
- následně pracovat se třídou.

Krátkodobé cíle:

- poskytovat žákům dostatečné množství informací týkající se šikany s ohledem na jejich věk a sociální vyspělost

- zmapování úrovně vědomostí o šikaně mezi žáky i učiteli, VkZ, VkO
- diagnostikování výskytu šikany na škole formou dotazníkového šetření
- složení užšího realizačního týmu (výchovná komise) – třídní učitel, školní metodik prevence, výchovný poradce, vedení školy
- informovat žáky a rodiče o možnostech pomoci
- vytipování rizikových míst a jejich sledování – WC, chodby, třídy během přestávky, hřiště atd.

III. Šetření a řešení šikany

Pedagogický pracovník musí šikanování mezi žáky předcházet, jeho projevy neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc.

Z hlediska trestního zákona může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění (dále jen trestných činů) vydírání (§ 235), omezování osobní svobody (§ 213), útisku (§ 237), ublížení na zdraví (§ 221-224), loupeže (§ 234), násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (zvláště § 197a), poškozování cizí věci (§ 257), znásilnění (§ 241), kuplířství (§ 204) apod. Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu (§168, 167 trestního zákona).

Odhalení šikany bývá obtížné. Významnou roli při jejím zjišťování hraje strach, a to nejen strach obětí, ale i pachatelů a dalších účastníků. Strach vytváří obvykle prostředí „solidarity“ agresorů i postižených. Účinné a bezpečné vyšetření šikany vychází z kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování. Existuje rozdíl mezi vyšetřováním počátečních a pokročilých stádií šikanování.

Pro vyšetřování šikany (se standardní formou) lze doporučit následující strategii:

1. V případě podezření, že žákovo chování nese znaky šikany, osloví pedagog neprodleně další kolegy, prvotně třídního učitele. Sdělí jim výsledky svého pozorování.
2. Co nejdříve oznámit své podezření vedení školy, metodikovi prevence a výchovnému poradci. Ředitel přijme informaci o šikanování (od pedagoga, žáka, rodičů či jiného dospělého) a svolá výchovnou komisi. Ta na základě

shromážděných informací navrhne další postup vůči obětem, agresorům i třídě jako celku. Ředitel školy ve spolupráci se školním metodikem prevence, na podkladě odhadu stadia a formy šikanování rozhodne, zda řešení zvládne **škola sama**, nebo si povolá **odborníka specialistu**. V případě, že jde o počáteční a obvyklou šikanu, kterou zvládne škola sama. Pokročilé a komplikované šikany škola řeší ve spolupráci s odborníky z PPP Rakovník, popř. s Policií ČR.

Další potup školy:

3. Prioritní je okamžitá ochrana oběti – v případě nutnosti přemístit žáka do jiné místnosti, zvážit odchod žáka s rodiči popřípadě přivolat lékařskou pomoc.
4. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi (důležité věci si zapisovat, porovnávat, věnovat pozornost nesrovnalostem v časech, místech a osobách). Rozhovor vede metodik prevence za přítomnosti ředitele školy, výchovného poradce (třídní učitel). Rozhovor je veden v samostatné místnosti. Zápis pořizuje obvykle výchovný poradce.
 - ředitel školy kontaktuje neprodleně rodiče oběti
 - dohoda o vzájemné informovanosti mezi rodiči a školou
 - oddělení agresorů od kolektivu třídy, a to bezprostředně, aby nemohli i agresori ovlivňovat svědky
5. Na základě pozorování ostatních pedagogů a znalosti kolektivu nalezení vhodných svědků.

Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů). Rozhovory vede metodik prevence za přítomnosti ředitele školy, výchovného poradce (třídní učitel). Rozhovor je veden v samostatné místnosti. Zápis pořizuje obvykle výchovný poradce.

Důležité je zejména zjistit odpovědi na následující otázky:

Kdo je obětí, popřípadě kolik obětí je?

Kdo je agresorem, kolik je agresorů? Kdo z nich je iniciátor, kdo aktivní účastník šikanování?

K jak závažným manipulativním a agresivním projevům došlo?

Kdy a kde se šikana odehrává?

Jak dlouho šikana trvá?

6. Vyslechnout oběť – citlivě, diskrétně, zaručit důvěrnost a bezpečnost informací. Nikdy neřešit problém před třídou. Rozhovor vede metodik prevence za přítomnosti ředitele školy, výchovného poradce (třídní učitel). Rozhovor je veden v samostatné místnosti (zvážit rozhovor v průběhu vyučování). Zápis pořizuje obvykle výchovný poradce.
Zajištění ochrany obětem – účinné dohledy učitelů, nabídnutí pomoci (i odborné)
7. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi. Vytipovat nejslabší článek (hovořit s ním jako s prvním), dovést agresory k přiznání, popřípadě narušit jejich soudržnost. Rozhovor vede metodik prevence za přítomnosti ředitele školy, výchovného poradce (třídní učitel). Rozhovor je veden v samostatné místnosti. Zápis pořizuje obvykle výchovný poradce.

Následuje zasedání výchovné komise. Vyhodnocení získaných informací, naplánování dalšího postupu.

8. Ředitel školy pozve individuálně rodiče agresorů na zasedání výchovné komise. Cílem je seznámit je se situací, sdělit jim navrhovaná opatření (možnosti nápravy) a požádat o spolupráci. Rodičům je dle potřeby nabídnuto specializované vyšetření žáka.
9. Potrestání agresorů je individuální, závisí na věku, intenzitě šikany a na tom, zda se jedná o první případ či opakované jednání.
10. O zasedání výchovné komise informovat rodiče oběti. Sdělit jim další postup, oznámit potrestání viníků. Rodiče jsou seznámeni s dalšími postupy školy v rámci ošetření vztahů ve třídě.
11. Třídní učitel citlivě rozebere situaci ve třídě na třídní hodině, vysvětlit nebezpečí a důsledky šikany, oznámit potrestání viníků. Třídu nadále pečlivě sledovat.
12. Následná péče
Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina).

Žáci jsou TU opětovně informováni o možnostech sdělit podezření či konkrétní poznatky o šikaně, o event. oběti, v případě, že budou svědky šikany – Schránka důvěry, Linka bezpečí ČR 800 155 555, VP, ŠMP, TU.

Cílem je obnovit pravidla fungování ve třídě a nastavit opět zdravé normy v kolektivu (formy a metody práce jsou v kompetenci TU, TU spolupracuje s metodikem prevence). Pracuje se s pravidly tříd a dynamikou třídního kolektivu. Pedagog je povinen:

- podporovat rozvíjení pozitivních vztahů mezi dětmi
- jednat s dětmi jako s partnery
- udržovat ovzduší důvěry mezi dětmi a pedagogy
- v kritických situacích dát jasně najevo, že špatné chování nelze tolerovat
- nebýt lhostejný k projevům agresivity
- informovat děti i rodiče, na koho se obrátit při problémech
- součástí třídnických hodin může být diskuse, jaký je rozdíl mezi šikanováním a škádlením, hledání odpovědi co mohou udělat ostatní a co já sám, abychom se ve třídě cítili bezpečně a v pohodě, řešení otázky, co by se dalo dělat společně zajímavého, kooperační hry.

Neméně důležitá je další práce s agresorem (jeho náhled na vlastní chování, motivy, rodinné prostředí). V případě potřeby mu lze zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů. Na žádost rodičů umožní škola agresorovi individuální výchovný plán.

Při vážných případech šikany, náhlém výbuchu násilí vůči oběti je samozřejmě nutno postupovat odlišně.

1. Je nutné okamžitě izolovat oběti a agresory (i vzájemně – zamezit pomluvě).
2. Zajistit okamžitou ochranu obětí.
3. Neprodleně celou věc řešit.
4. Zvážit oznámení PPP v Rakovníku.
5. Dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství.

IV. Výchovná opatření

Pro potrestání agresorů využíváme i následující běžná výchovná opatření: Napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele, snížení známky z chování. Je-li to možné, převedení do jiné třídy. V mimořádných případech se užijí další opatření: Ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místě příslušném diagnostickém ústavu. Ředitel školy podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.

V. Spolupráce s rodiči

Pokud rodiče informují školu o podezření na šikanování, je za odborné vyšetření záležitosti zodpovědný ředitel školy. Při nápravě šikanování je potřebná spolupráce vedení školy nebo školského zařízení, školního metodika prevence, výchovného poradce a dalších pedagogických pracovníků, jak s rodinou oběti, tak i s rodinou agresora. Při jednání s rodiči dbají pedagogičtí pracovníci na taktní přístup a zejména na zachování důvěrnosti informací.

- vzájemné informování - ze strany školy v případě, že se šikana objeví a ze strany rodičů v případě, že zpozorují nějaký problém
- třídní schůzky, konzultační hodiny TU, ŠMP, VP

VI. Spolupráce se specializovanými institucemi

Při předcházení případům šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce vedení školy nebo školního metodika prevence, výchovného poradce nebo ředitele školy s dalšími institucemi a orgány. Neméně důležitá je spolupráce při následné péči. V případě potřeby spolupracuje škola zejména s PPP a Poradnou pro rodinu v Rakovníku.

Dále:

- středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry
- s pediatry a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie
- s oddělením péče o rodinu a děti, s OSPOD Rakovník

VII. Obecné kompetence

Třídní učitel - pedagog

V rámci výuky usiluje **každý pedagog** o rozvoj kompetencí žáků v oblasti mezilidských vztahů založených na principech respektujících identitu a individualitu jedince. Podílí se na odhalování šikany a jejím vyšetřování. Všichni pedagogové by měli vnímat vztahy mezi žáky a atmosféru v třídních kolektivech, kde působí, jako nedílnou a velmi důležitou součást své práce.

K naplnění tohoto programu využívá **třídní učitel** především třídnické hodiny. Tyto specifické hodiny by měly mít odlišný charakter než běžné vyučovací hodiny. Důležité je stanovení pravidel komunikace (otevřenost, aktivní účast, včasný příchod, ukázněnost, závaznost rozhodnutí). Prostorové uspořádání by mělo být kruhové, aby všichni přítomní na sebe viděli. Obsah třídnické hodiny by měl být zaměřen především na utváření kladných sociálních vazeb žáků. Vhodné je také zařadit „Téma dne“, kolečko otázek a odpovědí apod.

Třídní učitel je povinen na začátku šk. roku seznámit s Programem školy proti šikanování nejen žáky, ale i jejich zákonné zástupce.

Metodik prevence

Ve spolupráci s ostatními pedagogickými pracovníky vytváří Program proti šikanování, podílí se na jeho realizaci. Komunikuje s učiteli v oblasti primární prevence, v případě vzniklého problému dává podněty k možné nápravě (svolává výchovnou komisi, vede individuální konzultace se žáky a rodiči, informuje o možnostech odborné péče apod.). Spolupracuje se specializovanými institucemi. Předává informace týkající se diagnostiky a řešení šikany. Zajišťuje doplňování školní knihovny o literaturu z oblasti násilného chování a šikanování.

Výchovný poradce

Úzce spolupracuje s metodikem prevence. V případě odhalení šikanování navrhuje opatření k možné nápravě (svolává výchovnou komisi, vede individuální konzultace se žáky apod.). Jedná se sociálním odborem příslušného OÚ. Konzultuje problémy s odbornými pracovišti.

Ředitel školy

Sleduje problémy v kontextu celé školy a dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole. Svolává v případě potřeby výchovnou komisi za účasti rodičů, pedagogů, pracovníků orgánů péče o dítě, psychologů apod. Je odpovědný za systémové aktivity školy v oblasti prevence šikanování a násilí. Zajistí vzdělávání pracovníků (pedagogických i nepedagogických) v akreditovaných kurzech k problematice šikanování.

Zajistí v souladu s pracovním řádem dohled pedagogických pracovníků nad žáky zejména ve škole před vyučováním, o přestávkách mezi vyučovacími hodinami, mezi dopoledním a odpoledním vyučováním, dle potřeby přecházení žáků do zařízení školního stravování a do školní družiny. Především v prostorách, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet. Zajistí, aby žáci i pedagogičtí pracovníci byli seznámeni s negativními důsledky šikanování.

VIII. Evaluace

Hodnocení programu je realizováno:

- prostřednictvím diskuzí mezi pedagogy navzájem na ped. radách a provozních poradách
- průběžně formou dotazníků (VkZ a VkO, třídnické hodiny)

Na zpětné vazbě se podílí nejen třídní učitelé, ale všichni pedagogové, kteří v konkrétní třídě vyučují.

IX. Závěr

Tento program vychází z Metodického pokynu ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č.j. . MSMT – 22294/2013-1.

Přílohy

Seznam doporučené literatury

- Kolář, M. (2001, 2005). Bolest šikanování. Praha: Portál.
- Kolář, M. (1997, 2000). Skrytý svět šikanování ve školách. Praha: Portál.
- Kolář, M. (2005). Školní násilí a šikanování. Ostrava: CIT, Ostravská univerzita.
- Kolář, M. (Ed.) (2004). Školní šikanování. Sborník z první celostátní konference konané v Olomouci na PF UP 30.3.
- Kolář, M. (2003). Specifický program proti šikanování a násilí ve školách a školských zařízeních. Praha: MŠMT ČR.
- Parry, J., Carrington, G. (1997). Čelíme šikanování: sborník metod. Praha, IPPP.
- Říčan, P. (1995). Agresivita a šikana mezi dětmi. Jak dát dětem ve škole pocit bezpečí. Praha: Portál.

Časopisy

- Kolář, M. (2007). Český školní program proti šikanování. Právo a rodina č.3/2007
- Kolář, M. (2006). Jak na šikanu? Psychologie dnes 2 (12), 16-18
- Kolář, M. (2005). Devět kroků při řešení počáteční šikany aneb pedagogická chirurgie. Prevence 7 (2), 3-7.

Znaky šikanování

- a) Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- b) Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- c) O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- d) Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- e) Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- f) Stává se uzavřeným.
- g) Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- h) Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- i) Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- j) Stále postrádá nějaké své věci.
- k) Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- l) Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- m) Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.

- n) Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit. (Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přizpůsobovací konflikty nejsou vzácností!)
- o) Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo "legrací" zranitelný.
- p) Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávislným nebo pohrdavým tónem.
- q) Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- r) Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- s) Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- t) Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- u) Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Doporučení rodičům

Doporučujeme upozornit rodiče zejména na to, aby si všímali těchto příznaků šikanování:

- v) Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- w) Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- x) Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- y) Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo).
- z) Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach. Ztráta chuti k jídlu.
- aa) Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- bb) Dítě chodí domů ze školy hladové (berou mu svačinu nebo peníze na ni)
- cc) Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- dd) Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- ee) Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objeví výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě. Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.

- ff) Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- gg) Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- hh) Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- ii) Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- jj) Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

Základní škola a mateřská škola Jesenice, okres Rakovník		
Krizový plán		
Č. j.: ZŠ 21/2011 - příloha	Spisový znak: A.15	Skartační znak: S 5
Vypracovala:	Mgr. Lenka Valešová, metodik prevence	
Směrnice nabývá účinnosti dne:	1. 9. 2011	

Jak řešit případy související s užíváním návykových látek v prostředí školy

Pojem návykové látky zahrnuje veškeré látky (m. j. omamné a psychotropní), které jsou schopné ovlivnit psychiku člověka, jeho sociální chování a ovládací nebo rozpoznávací schopnosti. **Patří sem také alkohol nebo tabák.** To, co je považováno za OPL, jedy apod., stanoví ve svých přílohách zákon o návykových látkách. Jsou to látky podléhající zvláštnímu způsobu zacházení.

V České republice není stanovena věková hranice pro užívání návykových látek (OPL, alkoholu i tabákových výrobků). Konzumace návykových látek není považována za protiprávní jednání. Jejich užívání osobami mladšími 18 let je ovšem považováno za nebezpečné chování. Každý nezletilec, který se takového jednání dopouští, má nárok na pomoc orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Navádění k užívání návykových látek, nebo podpora takového chování u osob mladších 18 let jsou zakázány a takové jednání je přestupkem nebo trestným činem. Zakázán je rovněž prodej tabáku a alkoholických nápojů těmto osobám. Užívání návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, na všech školních akcích i při mimoškolní činnosti není přípustné. Všichni zaměstnanci školy mají oznamovací povinnost k řediteli školy v případě, kdy žáci omamné látky užívají, distribuují nebo u sebe přechovávají.

Při řešení problematiky spojené s užíváním návykových látek je třeba spolupracovat s celou řadou institucí. Spolupráce musí být navázána dříve, než nastanou problémy. Je třeba si vybudovat korektní vztahy s obvodním (místním) oddělením Policie ČR a znát kontakt na specialistu Policie České republiky na oddělení (odboru) obecné kriminality služby kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky na okresním ředitelství, který se zabývá odhalováním a dokumentováním kriminality dětí, závadového chování dětí, trestnou činností páchanou na mládeži a závadovým jednáním a spolupracuje se školami a školskými zařízeními. V rámci vytváření preventivních programů je užitečné být v kontaktu s Preventivně informační skupinou Policie ČR, která je zřízena u okresního ředitelství policie. Dalšími důležitými kontaktními místy jsou orgány sociálně-

právní ochrany dětí v obcích s rozšířenou působností, pracoviště policie, školská poradenská a preventivně výchovná zařízení, apod.

Doporučené postupy školy

- 1) Vytvořit podmínky pro předcházení výskytu případů užívání návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, včetně všech školních akcí i mimoškolní činnosti.
- 2) Zajistit bezpečnost a ochranu zdraví žáků před škodlivými účinky návykových látek v prostorách školy v době školního vyučování, včetně veškerých školních akcí.
- 3) Školním řádem jasně vymezuje zákaz užívání, distribuce a užívání návykových látek v areálu školy a na školních akcích.
- 4) Škola poskytuje žákům a zákonným zástupcům nezbytné informace nutné k zajištění ochrany dětí před sociálně patologickými jevy.
- 5) Škola poskytuje žákům věcné a pravdivé informace o návykových látkách formou, která je přiměřená jejich rozumovému a osobnostnímu vývoji.
- 6) Působit na žáky v oblasti primární prevence užívání návykových látek.
- 7) Do veškerých poučení o bezpečnosti a ochraně zdraví zakotvit informace o nebezpečnosti užívání návykových látek a zákazu jejich užívání při všech činnostech souvisejících se školními aktivitami.
- 8) Poskytovat žákům, kteří mají s užíváním návykových látek problémy, jakož i jejich zákonným zástupcům, informace o pomáhajících institucích a možnostech řešení situace.
- 9) Při řešení případů souvisejících s užíváním návykových látek nebo distribucí OPL je třeba spolupracovat s dalšími zainteresovanými institucemi – Policie ČR, orgány sociálně-právní ochrany dětí, školská poradenská zařízení apod.
- 10) V případech, které stanoví zákon, plnit ohlašovací povinnost směrem k orgánům činným v trestním řízení, orgánům sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností (Rakovník) a zákonným zástupcům žáka.

Postup školy při výskytu podezřelé látky a při podezření na užití omamné látky žákem

Tabákové výrobky

Ve vnitřních i vnějších prostorách všech typů škol je zakázáno kouřit. Kouřit zde nesmějí žádné osoby a není možné ani zřizovat kuřárny nebo místa pro kouření vyhrazená.

- 1) Prostory školy jsou označeny grafickou značkou zákazu kouření.

- 2) Kouření v prostorách školy je zakázáno. Porušení tohoto zákazu je klasifikováno jako hrubý přestupek školního řádu.

Konzumace tabákových výrobků ve škole

- 3) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci tabákových výrobků v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
- 4) Tabákový výrobek je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
- 5) Pedagogický pracovník dále postupuje podle školního řádu školy: o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, (zejména odkud, od koho má tabákový výrobek), který založí školní metodik prevence do své agendy.
- 6) V případě porušení zákazu kouření informuje třídní učitel zákonného zástupce nezletilého žáka.
- 7) V závažných případech (zejména s ohledem na věk nebo chování dítěte) a jestliže se jednání opakuje, vyrozumí škola orgán-sociálně právní ochrany obce s rozšířenou působností. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc.
- 8) Z konzumace tabákových výrobků ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem.

Alkohol

Prodej nebo podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let je v ČR zakázáno. Zakázáno je rovněž osobám mladším 18 let alkohol nabízet, anebo je v konzumaci alkoholu podporovat.

- 1) Školním řádem škola stanovila zákaz užívání alkoholu v prostorách školy v době školního vyučování i na všech akcích školou pořádaných.
- 2) Podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let může být trestným činem nebo přestupkem.

Konzumace alkoholu ve škole

- 3) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci alkoholu v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
- 4) Alkohol je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
- 5) Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.
- 6) V případě, kdy je žák pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.

- 7) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, pedagogický pracovník: o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka (zejména odkud, od koho má alkohol), který založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy.
- 8) V případě, že žák není schopný pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.
- 9) Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností (Rakovník) a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností vyžadovat pomoc.
- 10) Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že žák konzumoval alkohol ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky.
- 11) Jestliže se situace opakuje, splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je Odbor sociálních věcí a zdravotnictví, Městský úřad Rakovník.
- 12) V případě uživatele zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola potřebné informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
- 13) Z konzumace alkoholu ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem. Za nebezpečné a protiprávní jednání je rovněž považováno navádění jiných žáků k užívání alkoholických nápojů.
- 14) V případě podezření na intoxikaci žáka může pedagogický pracovník provést orientační test na přítomnost alkoholu (dechová zkouška), ale pouze na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce s orientačním testováním žáka na přítomnost alkoholu. Pokud je výsledek testu pozitivní, postupuje pedagogický pracovník obdobným postupem jako je uvedeno od bodu 3. O události sepíše pedagogický pracovník stručný záznam s vyjádřením žáka.
- 15) Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem alkoholu, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

Nález alkoholu ve škole

V případě, kdy pracovníci školy **naleznou v prostorách školy alkohol**, postupují takto:

- a) Tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury.
- b) O nález ihned uvědomí vedení školy.
- c) Nalezenou tekutinu uloží u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu.
- d) Zpracují stručný záznam o události.

V případě, kdy pracovníci školy **zadrží u některého žáka alkohol**, postupují takto:

- a) Zabavenou tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
- b) O nálezů ihned uvědomí vedení školy.
- c) O nálezů sepíše stručný záznam, s vyjádřením žáka, u kterého byl alkohol nalezen, datum, místo a čas nálezů a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byl alkohol nalezen (nebo který jej odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomna ředitelka školy nebo její zástupce. Zápis záznamu založí školní metodik prevence do své agendy.
- d) O nálezů vyrozumí zákonného zástupce žáka, a v případě, že se jedná o opakovaný nález u téhož žáka, i orgán sociálně-právní ochrany dítěte, kterým je obecní úřad obce s rozšířenou působností.
- e) V případě podezření, že alkohol obsahuje i jiné příměsi a byl nalezen u žáka, který se jím intoxikoval, předají zajištěnou tekutinu přivolanému lékaři.

Omamné a psychotropní látky (OPL)

Zakázána je výroba, distribuce, přechovávání, šíření i propagace omamných a psychotropních látek, a to bez ohledu na věk žáka a prostředí, ve kterém by k tomu docházelo. Zakázáno je rovněž navádění k užívání těchto látek.

- 1) Školním řádem škola stanovuje zákaz užívání OPL a jejich distribuci a přechovávání. Současně stanovuje zákaz vstupu do školy pod jejich vlivem. Školním řádem stanovuje rovněž sankce za porušení zákazu: napomenutí třídního učitele, důtka třídního učitele, důtka ředitele školy. Porušení zákazu bude vždy projednáváno na pedagogické radě za účelem hodnocení klasifikace chování žáka.
- 2) Ten, kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 a 188 a spáchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí, se sám vystavuje trestnímu stíhání. Překazit takový čin lze tím, že ho včas oznámí orgánům Policie ČR nebo státnímu zástupci.

Konzumace OPL ve škole

- 3) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci OPL v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
- 4) Návykovou látku je třeba žákovi odebrat a zajistit jí, aby nemohl v konzumaci pokračovat.

- 5) Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.
- 6) V případě, kdy je žák pod vlivem OPL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.
- 7) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle tohoto Krizového plánu - především ihned zajistí vyjádření žáka a vyrozumí vedení školy.
- 8) V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.
- 9) V případě, že žák není schopný dbát pokynů zaměstnanců školy, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.
- 10) Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc.
- 11) Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že žák konzumoval OPL ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky (dbát pokynů pracovníků školy).
- 12) Současně splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte.
Oznamovacím místem je Odbor sociálních věcí a zdravotnictví, Městský úřad Rakovník.
- 13) V případě uživatele zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
- 14) Z konzumace OPL ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem. Nicméně je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je nebezpečný pouze sobě, distributor všem. Distribuce je trestným činem, užívání OPL je porušením školního řádu.
- 15) Navádění jiných žáků k užívání návykových látek je považováno rovněž za nebezpečné a protiprávní jednání.
- 16) V případě podezření na intoxikaci žáka může pedagogický pracovník provést orientační test na přítomnost OPL (zkouška ze slin), ale pouze na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce, resp. žáka staršího 18 let s orientačním testováním žáka na přítomnost OPL. Pokud je výsledek testu pozitivní, postupuje pedagogický pracovník obdobným postupem jako je uvedeno od bodu 3. O události sepiše pedagogický pracovník stručný záznam s vyjádřením žáka.
- 17) Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem OPL, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

Distribuce OPL ve škole

- 18) Distribuce OPL je v České republice považována za protiprávní jednání. Je proto zakázána a může být kvalifikována jako trestný čin. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující.
- 19) Přechovávání OPL je také vždy protiprávním jednáním. Množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je rozhodující pro to, aby toto protiprávní jednání bylo blíže specifikováno buď jako přestupek nebo v případě množství většího než malého jako trestný čin, ale toto množství nemusí mít žádný vliv na kázeňský postih, který je stanovený školním řádem.
- 20) Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci OPL, musí o této skutečnosti škola vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu.
- 21) Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola také zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností.
- 22) Pokud v rámci tohoto podezření zajistí pracovníci školy nějakou látku, postupují způsobem popsáním níže.

Nález OPL ve škole

A. V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

- 1) Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
- 2) O nálezů ihned uvědomí vedení školy.
- 3) Za přítomnosti dalšího pracovníka školy vloží látku do obálky, napíše datum, čas a místo nálezů. Obálku přelepí, přelep opatří razítkem školy a svým podpisem a uschovají ji do školního trezoru.
- 4) O nálezů vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.

B. V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

- 1) Zabavenou látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
- 2) O nálezů ihned uvědomí vedení školy.
- 3) O nálezů sepiší stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nálezů a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který

látku odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen/na ředitel/ka školy nebo její/jeho zástupce.

- 4) O nález vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce žáka.
- 5) V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem, přivolanému lékaři. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady jedů jsou známy protijedy. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.

C. V případě, kdy pracovníci školy mají podezření, že některý z žáků má nějakou OPL u sebe, postupují takto:

- 1) Jedná se o podezření ze spáchání trestného činu nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR.
- 2) Bezodkladně vyrozumí Policii ČR, zkontaktují s ní další postup a informují zákonného zástupce žáka.
- 3) Žáka izolují od ostatních a do příjezdu Policie ČR je nutné mít ho pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí.

Krádeže, vandalismus

Krádeže, zejména mobilních telefonů, a ničení školního majetku, jsou nejčastějšími formami protiprávního jednáním, se kterými se lze v prostředí škol setkat.

Jak postupovat preventivně proti krádežím

- 1) Krádeže jsou protiprávním jednáním a jakmile se škola o takovém jednání dozví, bude tuto skutečnost hlásit orgánům činným v trestním řízení, nebo doporučí poškozenému (jeho zákonnému zástupci), aby se na tyto orgány obrátil.
- 2) Nošení cenných věcí (zejména věcí malých rozměrů) do školy je rizikové chování, které může vést k jejich odcizení. Škola žákům doporučuje cenné věci, které nesouvisí s vyučováním a vzděláváním nemají žáci do školy nebo školského zařízení nosit, případně je mohou odkládat na místa k tomu určená. Pokud takové místo žáci nemají stanoveny, platí pro ně zákaz odkládání těchto věcí.
- 3) I v případě, že bude žákům doporučeno nenosit do školy věci nesouvisející s vyučováním, nelze se odpovědnosti za škodu způsobenou na vnesených nebo odložených věcech jednostranně zprostit a za klenoty, peníze a jiné cennosti se odpovídá do výše 5 000 Kč (§ 1

nařízení vlády č. 258/1995 Sb., kterým se provádí občanský zákoník); pokud budou věci převzaty do úschovy, hradí se škoda bez omezení.

- 4) Pedagogové vedou žáky k tomu, aby dokázali protiprávní jednání rozpoznat, byli všímaví vůči svému okolí a v případě, kdy budou svědky takového jednání, ohlásili věc pedagogickému pracovníkovi školy.

Jak postupovat při nahlášení krádeže žákem

- 1) Žák nahlásí ztrátu věci svému třídnímu učiteli a pokusí se o dohledání věci.
- 2) Pokud se ztracená věc nenajde, pořídí třídní učitel o události záznam na základě výpovědi poškozeného a informuje vedení školy.
- 3) Věc předat orgánům činným v trestním řízení (ohlásit na obvodní oddělení Policie ČR), nebo poučit poškozeného žáka (jeho zákonného zástupce), že má tuto možnost.
- 4) V případě, že je znám pachatel, je třeba nahlásit věc orgánu sociálně-právní ochrany (byl-li pachatel mladší 18 let) a současně věc předat orgánům činným v trestním řízení.

Jak postupovat preventivně proti vandalismu

Každý je odpovědný za škody, které svým jednáním způsobil, a proto po něm bude škola požadovat náhradu, jestliže škodu způsobil úmyslně nebo z nedbalosti. V poučeních o bezpečnosti a ochraně zdraví je třeba se problematice vzniklých škod věnovat a žáky opakovaně upozorňovat na jednání, které k poškození majetku vede a jak se takovému jednání vyhnout.

Jak postupovat při vzniku škody

Jakmile vznikne škoda na školním majetku, je třeba o celé záležitosti vyhotovit záznam a pokusit se odhalit viníka. V případě, že viníka škola zná, může na něm (jeho zákonném zástupci) vymáhat náhradu škody. V případě, že nedojde mezi zákonnými zástupci nezletilého dítěte a školou k dohodě o náhradu škody, může škola vymáhat náhradu soudní cestou.

Oblast prevence užívání návykových látek

Všem osobám je v prostorách školy zakázáno užívat návykové látky, ve škole s nimi manipulovat. To neplatí pro případy, kdy osoba užívá návykové látky v rámci léčebného procesu, který jí byl stanoven zdravotnickým zařízením.

Požívání omamných a psychotropních látek (dále jen „OPL“) osobami mladšími 18 let je v České republice považováno za nebezpečné chování. Každý, kdo se ho dopouští, má nárok na pomoc orgánů sociálně-právní ochrany dětí.

- 1) V případě, kdy se škola o takovém chování dozví, bude tuto skutečnost hlásit zákonnému zástupci žáka.
- 2) Škola je povinna oznámit orgánu sociálně-právní ochrany dětí obecního úřadu obce s rozšířenou působností skutečnosti, které nasvědčují tomu, že žák požívá návykové látky.
- 3) Distribuce dle § 187 trestního zákona a šíření OPL dle § 188 trestního zákona je v ČR zakázána a takové jednání je trestným činem nebo proviněním. Škola je povinna v takovém případě takový trestný čin přerušit a učinit tak v každém případě včasným oznámením věci policejnímu orgánu.
- 4) V případě výskytu látky, u níž je podezření, že se jedná o omamnou a psychotropní látku v prostorách školy, nebo v případě přechovávání takové látky žákem bude škola postupovat stejně jako v bodu (3).

Kontakty:

- 1) na zákonné zástupce:
 - v třídních knihách
 - u třídních učitelů
 - v kanceláři ZŠ
- 2) Policie ČR – služebna Jesenice: 974 880 730, 725 080 649
- 3) MěÚ Rakovník – OSPOD – p. Marcela Kuželová: 312 259 250
– p. Kejla: 313 259 285, 602 472 985

Krizový plán je vyvěšen a přístupném místě. Všichni zaměstnanci školy byli s krizovým plánem školy seznámeni dne 1. 9. 2011.

V Jesenici, dne 25. srpna 2011

.....
Mgr. Danuše Vopatová, ředitelka školy

.....
Mgr. Lenka Valešová, metodik prevence

.....

Mgr. Jaroslava Řehořová, výchovný poradce

Seznam použité literatury a jiných zdrojů

Štoček, Milan. Rukověť výchovného poradce a školního metodika prevence, aTre, v. o. s., Nový Bydžov, 2013. 148 s.

Metodický pokyn, MŠMT č. j. 22294/2013-1, č. j. 21291/2010-28, č. j. 24 246/2008-6.

Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školských zařízeních.